

**Kategorie pojęciowe *kobiety* oraz *kobiety*
zameżnej w skojarzeniach chińskich**
**The conceptual categories of *woman* and
married woman in Chinese associations**

Zuzanna Fludra

UNIwersytet IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
AL. NIEPODLEGŁOŚCI 4, 61-874 POZNAŃ

zuzafnudra@gmail.com

Abstrakt

Niniejszy artykuł stanowi analizę obrazu przedstawicielek kategorii pojęciowych *kobieta* i *kobieta zameżna* odtworzonego na podstawie chińskich skojarzeń słownych. W części teoretycznej autorka zdefiniowała pojęcie stereotypu płci oraz omówiła sytuację równości płci na Tajwanie. Następnie przedstawiła wyniki badań własnych przeprowadzonych na Tajwanie w latach 2019-2020.

Abstract

This article aims to describe the image of the representatives of the conceptual categories *woman* and *married woman* recreated based upon Chinese word associations. The paper starts with the presentation of the stereotype and gender stereotype definitions. Furthermore, the author provided the results of her research conducted in Taiwan between 2019 and 2020.

1. Definicje stereotypu i stereotypu płci

Pojęcie *stereotyp* wywodzi się z branży drukarskiej. Pierwotnie odnosiło się do kopii formy drukarskiej (Bartmiński, Panasiuk 2010: 372). Zdaniem Lippmanna (1922, za: Bartmiński, Panasiuk 2010: 372) stereotyp to konwencjonalny i nieobiektywny pogląd na temat ludzi, zjawisk i rzeczy, który nie jest oparty na własnych doświadczeniach jednostki, lecz na opinii społecznej. Stereotypy mają na celu oszczędzenie wysiłku poznawczego oraz ułatwienie adaptacji jednostki w otaczającym świecie.

Miluska i Boski (1999: 23) definiują stereotypy związane z płcią jako fałszywe przekonania na temat cech i ról społecznych uważanych za typowe dla jednej z płci. Są one przyswajane przez jednostkę w trakcie procesu socjalizacji. Cechy przypisywane przedstawicielom płci żeńskiej i męskiej nierzadko są przedstawiane w sposób antagonistyczny i dualistyczny, np. kobiety są uważane za słabe fizycznie, natomiast mężczyźni za krzepkich (Mandal 2004: 13-14). Zdaniem Deaux i Lewis (za: Strykowska 2000: 225-226) na stereotypy płciowe składają się cztery elementy: cechy charakteru, cechy fizyczne, role społeczne oraz profesje, które są przypisane konkretnej płci. Kobietom przypisuje się takie cechy osobowości, jak: *opiekunczość*, *troska* i *wrażliwość*, natomiast mężczyznom: *pewność siebie*, *niezależność* i *fachowość*. Rolą społeczną specyficzną dla przedstawicielek płci żeńskiej jest *troska o dzieci i dom*, natomiast dla przedstawicieli płci męskiej – *bycie żywicielem rodziny*. Pod względem cech fizycznych kobieta powinna być *zadbana* i *urokliwa*, natomiast mężczyzna – *dobrze zbudowany* i *wysoki*. Zawodami specyficznymi dla kobiet są m.in.: *pielęgniarka* i *nauczycielka*, a dla mężczyzn – *mechanik* i *strażak*.

Posługiwanie się stereotypami związanymi z płcią może prowadzić m.in. do dyskryminacji płciowej na rynku pracy (por. Dudak 2019, Matyjas 2016), braku równouprawnienia w relacjach między partnerami (por. Mandal 2004, Zatwarnicka-Madura 2014) oraz seksualizacji wizerunku kobiet (por. Romanowska-Tołłoczko 2015).

2. Równość płci na Tajwanie

Chińskie społeczeństwo przez wieki było pod wpływem konfucjanizmu, który zakładał podległość żony wobec męża. Istotnym założeniem konfucjanizmu była hierarchia relacji, zgodnie z którą dzieci są podległe wobec rodziców, żony wobec mężów, a lud wobec władcy. Doktryna

Zuzanna Fludra: Kategorie pojęciowe kobiety oraz kobiety zamężnej w skojarzeniach chińskich

konfucjańska zakłada, że każdy człowiek ma przypisaną rolę. Jeśli jednostka spełni swoją rolę, harmonia w społeczeństwie zostanie osiągnięta (Fairbank 1996: 49). Podstawową jednostką społeczną tamtego okresu była rodzina, w której panował system autokratyczny. Ojciec stanowił głowę rodziny, natomiast matka i dzieci były mu podporządkowane. Zadaniem męża było utrzymanie rodziny, a żony – opieka nad domem i potomstwem. Neokonfucjaniści dołączyli do kodeksu konfucjańskiego nowe role dla męża i żony. Gospodarstwo domowe zostało podzielone na sferę wewnętrzną 內 *nèi* (domową) przeznaczoną dla kobiet, oraz na sferę zewnętrzną 外 *wài* (publiczną) przeznaczoną dla mężczyzn (Potocka 2014: 16-19).

Jednak zarówno Chiny, jak i Tajwan przeszły wiele zmian spowodowanych rozwojem gospodarczym, społecznym i politycznym (Yang 2016: 73). Do połowy lat 80. XX wieku Tajwan był pod rządami autorytarnymi, które utrzymywały i propagowały obraz kobiety jako strażniczki tradycyjnych rodzinnych wartości i porządku społecznego. Ze względu na gwałtowny wzrost gospodarczy i modernizację, zmieniła się patriarchalna struktura społeczna kraju (Yang 2016: 78). Wskaźnik zatrudnienia kobiet na Tajwanie wzrósł z 35,5% w latach 70. XX w. do prawie 46% na początku XXI w. (Chang 2006, za: Yang 2016: 79). Uprzemysłowienie państwa i rosnący poziom edukacji stały się szansą dla kobiet na porzucenie roli opiekunki gospodarstwa domowego i rozpoczęcie kariery (Thornton & Lin 1994, za: Yang 2016: 79). Jednak z badań wynika, że nowe możliwości nie przyczyniły się do uwolnienia kobiet od tradycyjnej roli gospodyni domowej (por. Xu & Lai 2002).

W 2021 r. Tajwan zajął 1. miejsce w Azji i 6. miejsce na świecie w rankingu opublikowanym przez *Gender Equality Committee* badającym równość płci (Taipei Times 2021). Mimo to tajwańskie społeczeństwo wciąż jest pod wpływem tradycyjnego podziału ról społecznych. Zgodnie z wynikami badania *2021 Gender At A Glance In R.O.C (Taiwan)* Tajwanki spędzają trzykrotnie więcej czasu niż ich współmałżonkowie lub partnerzy na nieodpłatnej pracy (Department of Gender Equality, Executive Yuan 2021: 21). Tradycyjne społeczeństwo preferowało męskie potomstwo, które po wejściu w dorosłość byłoby w stanie zaopiekować się rodzicami i ich utrzymać. Ten pogląd wciąż ma wpływ na sposób myślenia współczesnego społeczeństwa, ponieważ Tajwańczycy częściej przepisują własne aktywa

pieniężne męskim niż żeńskim potomkom (Department of Gender Equality, Executive Yuan 2021: 24). Jednak na przestrzeni lat można dostrzec tendencję do niwelacji różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn. Wskaźnik zatrudnienia kobiet na Tajwanie wzrósł z 49,6 % w 2009 r. do 51,4% w 2019 r.. Ponadto różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn na Tajwanie w latach 2009-2019 spadła z 17,9% w 2009 r. do 14,2% w 2019 r. (Department of Gender Equality, Executive Yuan 2021: 14-15).

3. Cel i metodologia badań

Badanie miało na celu analizę obrazu przedstawicielek kategorii pojęciowych **kobieta** (女人 *nǚ rén*) oraz **kobieta zamężna** (已婚婦女 *yǐ hūn fù nǚ*) w umysłach Tajwanek. Autorka planowała przeprowadzić jednakowe badanie wśród Polek, a następnie porównać obrazy przedstawicielek obu kategorii na Tajwanie i w Polsce, jednak ze względu na wybuch pandemii SARS-CoV-2, nie udało się zebrać danych w Polsce. Z tego względu autorka przebadła wyłącznie młode kobiety na Tajwanie.

Brakuje badań, które analizują sposób reprezentacji kategorii pojęciowych **kobieta** i **kobieta zamężna** na Tajwanie oraz tych, które porównują obrazy przedstawicielek obu kategorii na Tajwanie i w Polsce. Z tego względu autorka postanowiła dokonać analizy sposobu postrzegania wymienionych kategorii przez młode Tajwanki. Analiza miała na celu zbadanie, czy na Tajwanie wciąż są powszechne stereotypowe osądy dotyczące cech i ról społecznych przypisywanych przedstawicielkom obu badanych kategorii.

Do badania wykorzystano technikę ankietową. Użyto metody skojarzeń ciągłych¹. Respondentki miały za zadanie wymienić dowolne skojarzenia dla przedstawionego hasła. Osoby badane poproszono również o podanie płci i narodowości. Wszystkie ankietowane identyfikowały się z płcią żeńską i pochodziły z Tajwanu. Każda z kategorii pojęciowych została przydzielona uczestniczkom badania losowo. Treść badania została napisana w języku chińskim, a tłumaczenie reakcji na język polski zostało wykonane przez

¹ Metoda skojarzeń ciągłych – technika badawcza oparta na uzyskiwaniu skojarzeń od osoby ankietowanej na podane słowa. Skojarzenia te są wymieniane kolejno. Oblicza się częstotliwość występowania identycznych skojarzeń dla konkretnego słowa. Reakcje zostają następnie uszeregowane w kolejności od najczęściej do najrzadziej występujących (Kurcz 1995: 240).

*Zuzanna Fludra: Kategorie pojęciowe kobiety oraz kobiety zamężnej
w skojarzeniach chińskich*

autorkę badania².

Respondentki poinformowano o anonimowości badania. Ankietowanym przekazano, aby nie zastanawiały się nad odpowiedzią. Badane miały dwie minuty na podanie skojarzeń dla przydzielonej im kategorii. Uczestniczki podawały odpowiedzi samodzielnie. Respondentki nie poznały celu badania, aby informacja ta nie mogła wpłynąć na ich reakcje dla podanych kategorii.

W badaniu wszystkich kategorii pojęciowych wzięły udział 73 kobiety w wieku od 18. do 28. roku życia. 38 respondentek wymieniło skojarzenia dla kategorii **kobieta**, natomiast 35 – dla kategorii **kobieta zamężna**. Badanie zostało przeprowadzone na kampusie National Sun Yat-sen University w mieście Kaohsiung na Tajwanie w latach 2019-2020.

Po zebraniu wszystkich danych dokonano analizy liczbowej i semantycznej otrzymanych reakcji. Analiza liczbową polegała na: dodaniu wszystkich reakcji podanych przez respondentki na dane hasło, wyznaczeniu minimalnej i maksymalnej liczby reakcji przez osoby badane na dane hasło, obliczeniu średniej arytmetycznej liczby reakcji podanych przez jedną ankietowaną, poszeregowania reakcji według ich siły oraz oszacowaniu wskaźnika liczby różnych reakcji³. Natomiast analiza semantyczna polegała na przyporządkowaniu reakcji do wymiarów badanych kategorii oraz obliczeniu, które wymiary występowały najczęściej dla danej kategorii. Dla kategorii **kobieta** otrzymano 257 reakcji, natomiast dla kategorii **kobieta zamężna** – 254. Minimalna liczba reakcji otrzymanych zarówno dla hasła **kobieta** i **kobieta zamężna** wyniosła 2, natomiast maksymalna liczba reakcji była równa 17 dla kategorii **kobieta** oraz 16 dla kategorii **kobieta zamężna**. Średnia arytmetyczna liczby reakcji podawanych przez jedną respondentkę wyniosła 6,8 dla hasła **kobieta** oraz 7,3 dla hasła **kobieta zamężna**. Liczba różnych reakcji⁴ dla kategorii **kobieta** była równa 185, natomiast dla kategorii **kobieta**

² Przekład nazw kategorii oraz niektórych reakcji został skonsultowany z mgr Chen Minqi (陳旻祺), która nauczала języka chińskiego w Instytucie Etnolingwistyki na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

³ Wskaźnik liczby różnych reakcji – iloraz liczby wszystkich reakcji i liczby różnych reakcji, np. liczba wszystkich reakcji dla kategorii **kobieta zamężna** wyniosła 254, natomiast liczba różnych reakcji – 162. Iloraz tych dwóch liczb jest równy 1,6.

⁴ Liczba różnych reakcji – suma reakcji, które wystąpiły więcej niż jednokrotnie.

zameżna – 162. Wskaźnik liczby różnych reakcji wyniósł 1,4 dla hasła **kobieta** oraz 1,6 dla hasła **kobieta zameżna**. Liczba pojedynczych reakcji dla kategorii **kobieta** była równa 147, natomiast dla kategorii **kobieta zameżna** – 127.

Reakcje dla kategorii **kobieta** zostały poszeregowane w 17 wymiarów, z czego 2 wymiary zostały pogrupowane w 2 podwymiary, a 1 w 3 podwymiary. Natomiast reakcje dla kategorii **kobieta zameżna** zostały poszeregowane w 20 wymiarów, z czego 2 wymiary również zostały pogrupowane w 2 podwymiary, a 1 w 3 podwymiary.

W niniejszym artykule użyto tradycyjnej odmiany pisma chińskiego stosowanej na Tajwanie oraz transkrypcji fonetycznej pinyin.

4. Analiza semantyczna danych dla kategorii *kobieta*

Reakcje dla kategorii **kobieta** pogrupowano w następujące wymiary. Podział na wymiary wraz z procentowym udziałem reakcji w całym zbiorze odpowiedzi został przedstawiony poniżej. Zaprezentowano wyłącznie te skojarzenia, które zostały przywołane przez więcej niż jedną badaną:

- Cechy wewnętrzne (osobowość) i cechy zachowania (22,18%):
 - Cechy wewnętrzne (osobowość) (16,73%): *czuła* (8); *większość kobiet jest czuła*; *staranna* (4); *troskliwa* (3); *niezależność* (3); *wyrozumiała* (2); *odważna* (2); *wrażliwa* (2); *pewność siebie* (2); *stanowcza*; *lagodna*; *delikatna*; *dobra*; *empatia*; *władza/autorytet* (2);
 - Cechy zachowania (5,45%): *dobre maniery* (4);
- Cechy zewnętrzne (wygląd, uroda) (17,51%): *piękna* (7); *stroić się* (5); *robić makijaż* (4); *urocza* (4); *rozwiązane włosy* (3); *długie włosy* (2);
- Obiekty materialne (14,78%):
 - Ubrania i akcesoria używane przez kobietę (11,67%): *spódnica* (4); *kosmetyki do makijażu* (3); *kosmetyki do pielęgnacji skóry* (2); *buty na wysokim obcasie* (2); *szminka* (2); *róż do policzków* (2);
 - Inne obiekty materialne (3,11%);
- Stosunek otoczenia – oceny (10,12%):
 - Reakcje z bezpośrednim porównaniem kobiety z mężczyzną (3,11%): *inne wynagrodzenie za tę samą pracę* (2);
 - Reakcje związane z dyskryminacją (5,45%): *słaba* (2);
 - Pozytywne reakcje (1,56%);

- Rodzina i dom (8,95%): *mama* (3); *matka* (2); *urodzić dziecko* (3); *dzieci* (2); *robić zakupy* (3);
- Ruchy społeczne (4,28%): *feminizm* (3); *równouprawnienie płci* (3);
- Stany i potrzeby (3,50%);
- Ogólne określenia osobowe (3,11%): *współlokatorka* (2);
- Relacje z ludźmi (ogólnie) (3,11%);
- Płeć (2,33%): *miesiączka* (2); *płeć* (2);
- Praca (1,95%): *praca* (2); *kobieta sukcesu* (女強人) (2);
- Relacje z mężczyznami (1,95%): *mężczyzna* (3);
- Kolory (1,17%): *różowy* (2);
- Nauka (1,17%);
- Hobby/zainteresowania (0,78%);
- Stan materialny (0,39%);
- Inne (2,72%).

5. Analiza semantyczna danych dla kategorii *kobieta zamężna*

Reakcje dla kategorii *kobieta zamężna* pogrupowano w następujące wymiary. Podział na wymiary wraz z procentowym udziałem reakcji w całym zbiorze odpowiedzi został przedstawiony poniżej. Zaprezentowano wyłącznie te skojarzenia, które zostały przywołane przez więcej niż jedną badaną:

- Rodzina i dom (27,56%): *dzieci* (10); *obowiązki domowe* (7); *rodzina* (6); *ma dzieci* (4); *mama* (6); *opiekować się dziećmi* (3); *gospodyni domowa* (3); *przygotowywać posiłki* (3); *robić zakupy spożywcze* (3); *sprzątać* (2); *robić pranie* (2);
- Stosunek otoczenia – oceny (12,99%):
 - Reakcje dotyczące relacji kobiety z rodziną (2,36%): *stereotyp dotyczący tego, że mężczyzna jest żywicielem rodziny, a kobieta gospodynią domową* (男主外女主内) (2);
 - Reakcje związane z dyskryminacją (8,66%): *marginalizowana społecznie* (5); *dyskryminacja* (3); *dyskryminacja płci*; *szykanowana* (2); *zbyttnio okazuje współczucie* (2);
 - Pozytywne reakcje (1,97%);
- Cechy wewnętrzne (osobowość) i cechy zachowania (8,66%):

- Cechy wewnętrzne (osobowość) (7,09%): *stanowcza* (2); *odważna* (2); *niezależność* (2); *bardzo inteligentna* (2); *czuła* (2);
- Cechy zachowania (1,57%);
- Ogólne określenia osobowe (7,48%): *kobieta* (14); *starsza kobieta* (2);
- Ruchy społeczne (5,91%): *równouprawnienie* (6); *równouprawnienie płci* (2); *prawa kobiet* (4);
- Praca (5,51%): *praca* (4);
- Relacje z mężczyznami (3,94%): *małżeństwo* (3);
- Stany i potrzeby (3,94%): *potrzebuje pomocy* (2);
- Obiekty materialne (3,15%):
 - Ubrania i kosmetyki używane przez kobiety (1,18%);
 - Inne obiekty materialne (1,97%);
- Cechy zewnętrzne (wygląd, uroda) (3,15%): *starzeć się* (3);
- Płeć i ciało (2,76%);
- Wiek (2,76%): *w średnim wieku* (4);
- Miejsca (2,36%): *Bliski Wschód* (2);
- Relacje z ludźmi (ogólnie) (2,36%): *troska* (2);
- Nauka (1,97%);
- Stan cywilny (1,97%): *ma męża* (4);
- Kultura (1,18%): *święta – 8 marca – Dzień Kobiet* (2);
- Życie (1,18%);
- Hobby/zainteresowania (0,39%);
- Inne (0,79%).

6. Porównanie kategorii kobieta i kobieta zamężna

Poniżej przedstawiono wymiary wspólne dla obu badanych kategorii pojęciowych wraz z ich udziałem procentowym dla każdej z kategorii.

Wymiar	<i>kobieta</i>	<i>kobieta zamężna</i>
Praca	1,95%	5,51%
Rodzina i dom	8,95%	27,56%
Relacje z mężczyznami	1,95%	3,94%
Relacje z ludźmi (ogólnie)	3,11%	2,36%
Hobby/zainteresowania	0,78%	0,39%
Cechy wewnętrzne (osobowość) i cechy zachowania	22,18%	8,66%
Cechy zewnętrzne (wygląd, uroda)	17,51%	3,15%
Obiekty materialne	14,78%	3,15%
Ogólne określenia osobowe	3,11%	7,48%
Ruchy społeczne	4,28%	5,91%
Stany i potrzeby	3,5%	3,94%
Stosunek otoczenia – oceny	10,12%	12,99%
Nauka	1,17%	1,97%
Płeć – płeć i ciało	2,33%	2,76%

Tabela 1. Porównanie wymiarów wspólnych dla kategorii *kobieta* i *kobieta zamężna*.

Wymiarem, który wystąpił wyłącznie dla kategorii *kobieta* jest wymiar kolor. Natomiast wymiarami występującymi tylko dla kategorii *kobieta zamężna* są wymiary: wiek, kultura, życie, stan cywilny, oraz miejsca.

Poniżej przedstawiono porównanie cech wspólnych oraz liczbę reakcji dla tych cech dla obu badanych kategorii.

Cecha	kobieta	kobieta zameźna
stanowcza	1	2
odważna	2	2
czuła	8	2
niezależność	3	2
inteligencja/bardzo inteligentna/mądra	2	2
troskliwa	3	1
sumienna	1	1
pracowita	1	1
odpowiedzialność	1	1
kosmetyki do makijażu	3	1
ubrania/ubrania i akcesoria	1	1
pieniądze	1	1
szklany sufit	1	1
mama/matka/moja mama	5	8
popołudniowa herbata	1	1
gospodyni domowa	1	3
robić zakupy spożywcze/robić zakupy/kupować	3	4
przygotowywać posiłki	1	3
płeć/płeć fizjologiczna/psychologiczna – może być damska lub męska	3	1
molestowanie seksualne	1	1
troska	1	2
opiekować się kimś	1	1

*Tabela 2. Porównanie cech wspólnych dla kategorii **kobieta** i **kobieta zameźna**.*

Zuzanna Fludra: Kategorie pojęciowe kobiety oraz kobiety zamężnej
w skojarzeniach chińskich

Cechy podobne ⁵ zostały pogrupowane z uwzględnieniem następujących kryteriów:

- A. reakcje *stereotypy płciowe; często stereotypizowana; napiętnowanie społeczne; dyskryminacja oraz dyskryminacja płci* dotyczą dyskryminacji płci;
- B. reakcje *nierówność oraz na przegranej pozycji* dotyczą nierównego traktowania;
- C. reakcje *wykorzystywana; stłumiona; nieszanowana; szykanowana oraz reifikacja* dotyczą lekceważącego stosunku wobec innych osób;
- D. reakcje *równouprawienie płci; równouprawienie; ruchy równościowe i antydyskryminacyjne; prawa kobiet; popularyzacja praw kobiet; prawa matki oraz feminizm* dotyczą ruchów społecznych, które walczą z nierównością płci;
- E. reakcje *potrzebuje opieki; potrzebuje pomocy oraz musi polegać na innych* dotyczą zależności od innych osób;
- F. reakcje *lubi najpiękniejszą wersję siebie; kocha piękno; chce być piękna oraz chce mieć dobrą figurę* dotyczą pragnienia osiągnięcia ideału piękna;
- G. reakcje *dzieci; ma dzieci; urodzić dziecko; rodzić dzieci; córka oraz niemowlę* dotyczą roli matki;
- H. reakcje *marginalizowana społecznie oraz częściej marginalizowana społecznie niż mężczyzna* dotyczą wykluczenia społecznego;
- I. reakcje *władza i autorytet* dotyczą pozycji w rodzinie;
- J. reakcje *dobra i ciepła* dotyczą przyjaznego stosunku do innych osób;
- K. reakcje *znakomita i niezwykła* dotyczą pozytywnego stosunku otoczenia;
- L. reakcje *rodzina i dom* dotyczą osób bliskich i życia rodzinnego.

⁵ Cechy podobne – reakcje synonimiczne, które wystąpiły dla obu badanych kategorii pojęciowych oraz zostały przyporządkowane do jednakowych wymiarów.

Ponizej przedstawiono porównanie cech podobnych oraz liczbę reakcji dla tych cech dla obu badanych kategorii.

Cecha	kobieta	kobieta zameżna
stereotypy płciowe/często stereotypizowana/napiętnowanie społeczne/dyskryminacja/dyskryminacja płci	3	4
nierówność/na przegranej pozycji	1	1
wykorzystywana/stłumiona/nieszanowana/szykanowana/reifikacja	1	5
równouprawnienie płci/równouprawnienie/ruchy równościowe i antydyskryminacyjne/prawa kobiet/popularyzacja praw kobiet/prawa matki/feminizm	9	13
potrzebuje opieki/potrzebuje pomocy/musi polegać na innych	1	3
lubi najpiękniejszą wersję siebie/kocha piękno/chce być piękna/chce mieć dobrą figurę	2	2
dzieci/ma dzieci/urodzić dziecko/rodzić dzieci/córka/niemowlę	5	17
marginalizowana społecznie/częściej marginalizowana społecznie niż mężczyzna	2	5
władza/autorytet	1	1
dobra/ciepła	1	1
znakomita/niezwykła	1	1
rodzina/dom	1	6

*Tabela 3. Porównanie cech podobnych dla kategorii **kobieta** i **kobieta zameżna**.*

7. Analiza danych

Wyniki badania sugerują, że obraz przedstawicielki kategorii pojęciowej **kobieta** jest zgodny z tradycyjnym modelem kobiecości, według którego kobiety są *czule, troskliwe, emocjonalne, wielkoduszne i delikatne*.

*Zuzanna Fludra: Kategorie pojęciowe kobiety oraz kobiety zamężnej
w skojarzeniach chińskich*

Respondentki przywoływały jednak również model kobiety nowoczesnej, zgodnie z którym przedstawicielki kategorii **kobieta** cechuje *niezależność, odwaga, inteligencja i rezolucja*. Według tego modelu kobieta *ma własne zdanie*, a jej zachowanie jest uważane za typowe dla mężczyzn. Kobieta w umysłach Tajwanek, zgodnie ze stereotypowym poglądem, jest osobą *dobrze wychowaną i melancholijną*. Wygląd zewnętrzny stanowił istotny element tożsamości przedstawicielki kategorii **kobieta**. Obraz kobiet odtworzony na podstawie badania odpowiadał tradycyjnemu modelowi kobiecości, zgodnie z którym przedstawicielka płci żeńskiej powinna być *piękna i urocza*. Elementy wyglądu pojawiające się w jej opisie odpowiadały uniwersalnemu ideałowi kobiecego wizerunku, zgodnie z którym kobieta to osoba o *długich włosach, długich nogach oraz o szczupłej i drobnej sylwetce*. Zdaniem badanych kobieta *przykłada wagę do własnego ubioru i makijażu*. Przedmiotami najczęściej kojarzonymi z kobietą były rzeczy uważane za specyficzne dla przedstawioelek płci żeńskiej, czyli elementy garderoby i kosmetyki. Badane przywoływały takie przedmioty, jak: *spódnica, kosmetyki do makijażu i pielęgnacji skóry, szpilki oraz szminka*. Zgodnie z tradycyjnym podziałem ról płciowych najważniejszym zadaniem w życiu kobiety jest *dbanie o rodzinę i gospodarstwo domowe*. Przedstawicielce płci żeńskiej często przypisuje się rolę *matki oraz gospodyni domowej*, która zajmuje się *opieką nad dziećmi, robieniem zakupów i przygotowywaniem posiłków dla rodziny*. W relacjach z innymi kobieta wykazuje się *opiekuńczością*, która stanowi cechę uważaną za typową dla przedstawioelek tej kategorii pojęciowej. Zależność kobiety od innych, przywołana przez respondentki, również nawiązuje do tradycyjnego modelu kobiecości. Potrzeby przedstawioelki badanej kategorii są szczególnie związane z *dobrym wyglądem*. Zdaniem ankietowanych *praca zawodowa i edukacja* nie stanowią płaszczyzn, na których kobieta może się rozwijać. Przedstawioelki kategorii **kobieta** rzadko *osiągają sukces i niezależność finansową*.

Zgodnie z tradycyjnym modelem kobiecości respondentki często przypisywały kobiecie zamężnej opiekę nad rodziną i domem. Wyniki badania sugerują, że bycie mężatką jest równoznaczne z decydowaniem się na *potomstwo*. Głównym zadaniem mężatki jest *opieka nad dziećmi i mężem* oraz *wykonywanie obowiązków domowych* takich, jak:

gotowanie, sprzątanie i pranie. Kobietom zamężnym przypisywano także cechy uważane za specyficzne dla kobiet takie, jak: *troskliwość, opiekuńczość i czułość*. Mimo to niektóre cechy charakteru przedstawicielki tej kategorii pojęciowej były charakterystyczne dla nowoczesnego modelu kobiecości, ponieważ mężatki jawiły się Tajwankom jako *zdecydowane, niezależne i mądre*. Przedstawicielki kategorii **kobieta zamężna** były kojarzone zarówno z *posiadaniem pracy zawodowej oraz jej brakiem*. Tradycyjny model kobiecości zakłada, że to kobieta ma poświęcić swoją karierę na rzecz opieki nad dziećmi. Po narodzinach dziecka to ona najczęściej przechodzi na *urlop macierzyński*. W sytuacji, gdy oboje małżonków pracuje zawodowo, to żona jest odpowiedzialna za *opiekę nad potomstwem po pracy*. Zdaniem respondentek zajście w ciążę jest równoznaczne z udaniem się na *urlop macierzyński*. Ankietowane, tak jak w przypadku kategorii **kobieta**, uważały, że mężatka odczuwa *potrzebę otrzymania pomocy oraz pragnienie bycia atrakcyjną*. Mężatka to najprawdopodobniej osoba *w średnim wieku*, o czym mogą świadczyć *zmarszczki* pojawiające się na jej twarzy. Jednak jej wygląd zewnętrzny nie stanowił istotnego elementu jej tożsamości. Przedmioty jej przypisywane były związane z dziećmi, np. *mleko w proszku i pieluchy*. Niektóre miejsca kojarzone z kobietą zamężną także nawiązują do zajmowania się potomstwem i domem. Są to *przedszkole i sklep spożywczy*.

Zarówno przedstawicielki kategorii pojęciowej **kobieta**, jak i kategorii **kobieta zamężna** jawiły się Tajwankom jako *niezależne, zdecydowane i mądre*. Zdaniem respondentek przedstawicielki obu kategorii pojęciowych *przywiązują wagę do własnego wyglądu*. Wykazują się *czułością i troską* wobec innych, jednocześnie *potrzebując ich pomocy*. Jedną z ich głównych ról jest *opieka nad dziećmi i domem*. Mimo że wymiar *rodzina i dom* pojawił się w odniesieniu do obu kategorii, to przedstawicielki kategorii **kobieta zamężna** były kojarzone z *potomstwem* prawie cztery razy częściej niż kobiety ogólnie. *Ruchy proklamujące równouprawnienie płci* również pojawiały się częściej w skojarzeniach dla kategorii **kobieta zamężna** niż dla kategorii **kobieta**. Wyniki badań sugerują, że mężatka częściej pada ofiarą *wykorzystywania, dyskryminacji i marginalizacji społecznej* niż kobieta ogólnie.

8. Wnioski

Na podstawie wyników badania można stwierdzić, że stereotypy dotyczące kobiet ogólnie i kobiet zamężnych nadal są żywe. Obraz przedstawicieli tych obu kategorii pojęciowych jest w dużym stopniu oparty na tradycyjnym modelu kobiecości, zgodnie z którym kobieta powinna być *troskliwa i czuła*, a do jej głównych zadań powinno należeć *opiekowanie się potomstwem i zajmowanie się pracami domowymi*. Zarówno kobiety ogólnie, jak i mężatki są głównie postrzegane przez pryzmat roli żony i matki. Stan cywilny przedstawicielki kategorii **kobieta** nie został określony w badaniu, mimo to respondentki często przypisywały jej te obie role. Jednym z najważniejszych elementów tożsamości kobiety wciąż jest jej wygląd. Jednak z badań wynika również, że sposób postrzegania kobiet ogólnie i mężatek ulega stopniowej zmianie, bowiem niektóre z respondentek nawiązywały do nowoczesnego modelu kobiecości, zgodnie z którym rolą kobiety nie jest wyłącznie opieka nad rodziną i domem, lecz także *praca zawodowa*. Nowoczesna kobieta jest osobą *niezależną i wyzwoloną*, która *proklamuje równouprawnienie płci*.

Z badania wynika, że Tajwanki są świadome stereotypizacji i dyskryminacji płciowej dotyczącej zarówno kobiet ogólnie, jak i mężatek. Ankietowane dostrzegały *różnicę w wynagrodzeniu za pracę kobiet i mężczyzn* oraz problemy związane z występowaniem zjawiska tzw. *szklanego sufitu*. Kobiety spotykają się z dyskryminacją nie tylko na rynku pracy, lecz także w procesie kształcenia. Zdaniem Tajwanek zarówno przedstawicielki kategorii **kobieta**, jak i kategorii **kobieta zamężna** są ofiarami marginalizacji społecznej i stereotypizacji. Dla kategorii **kobieta zamężna** badane przywoływały również stereotyp, zgodnie z którym *mężczyzna utrzymuje rodzinę, a kobieta zajmuje się dziećmi i domem*. Ponadto, zdaniem ankietowanych, mężatka jest również ofiarą *wykorzystywania i szykan*. Respondentki zwracały także uwagę na problem *zmuszania kobiet do zamążpójścia*. *Feminizm i równouprawnienie płci*, często przywoływane przez ankietowane, są sposobem na walkę z powszechną dyskryminacją kobiet w życiu codziennym i zawodowym. Wyniki badań sugerują, że ruchy feministyczne walczące o równouprawnienie płci zyskują na popularności na Tajwanie.

Bibliografia

- Bartmiński, J. (Ed.) 2010. *Współczesny język polski*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Bartmiński, J., Panasiuk, J. 2010. Stereotypy językowe. w: J. Bartmiński (Ed.) 2010. pp. 371-395.
- Chang, C-F. 2006. The employment discontinuity of married women in Taiwan: Job status, ethnic background and motherhood. *Current Sociology*, 54(2). pp. 209–228. W: W. Yang 2016. pp. 79.
- Department of Gender Equality, Executive Yuan. 2021. *2021 Gender At A Glance In R.O.C (Taiwan)*. doi: <https://www.boca.gov.tw/dl-2644-65dec9e6cec54e1da10f3690bf1a65ec.html> (dostęp: 21.03.2022).
- Dudak, A. 2019. Rynek pracy a stereotypy zawodów „męskich” i „kobięcych”. w: *Edukacja – Technika – Informatyka nr 3/29/2019*. Rzeszów: Wydawnictwo UR. pp. 33-38.
- Fairbank, J. K. 1996. *Historia Chin. Nowe spojrzenie*. Gdańsk: Wydawnictwo MARABUT.
- Fludra, Z. 2021. *Kategorie pojęciowe KOBIECY ZAMĘŻNEJ i „KOBIECY- RESZTKI” w skojarzeniach chińskich oraz kategoria KOBIECY w skojarzeniach polskich i chińskich. Badanie porównawcze*. Praca magisterska napisana w Instytucie Etnolingwistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Kurcz, I. 1995. Język. W: T. Tomaszewski (Ed.). *Psychologia ogólna, t.3. Pamięć, uczenie się, język*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. pp. 171-267.
- Mandal, E. 2004. *Podmiotowe i interpersonalne konsekwencje stereotypów związanych z płcią*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Matyjas, B. 2016. Aktywność zawodowa kobiet na rynku pracy w świetle analiz i badań. w: *Labor et Educatio nr 4/2016*. Kraków: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. pp. 191-200.
- Miluska, J., Boski, P. (Ed.). 2000. *Męskość – kobiecość w perspektywie indywidualnej i kulturowej*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne.
- Miluska, J., Boski, P. 2000. Męskość – kobiecość: Zarys i poziomy analizy problematyki. w: J. Miluska, P. Boski (Ed.) 2000. pp. 9-38.
- Potocka, E. (Ed.) 2014. *Kobiety w cywilizacji konfucjańskiej*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe GRADO.
- Romanowska-Tołoczko, A. 2015. Wizerunek kobiety w reklamie a percepcja i ocena własnego wyglądu przez dorastające dziewczęta. w: *Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu vol. 49*. Wrocław: Akademia Wychowania

*Zuzanna Fludra: Kategorie pojęciowe kobiety oraz kobiety zamężnej
w skojarzeniach chińskich*

- Fizycznego we Wrocławiu. pp. 34-41.
- Strykowska, M. 2000. Zmiana stereotypu w sferze pracy zawodowej kobiet. w: J. Miluska, P. Boski (Ed.). *Męskość – kobiecość w perspektywie indywidualnej i kulturowej*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne. pp. 223-236.
- Taipei Times. 2021. *Taiwan No. 1 in Asia, world No. 6 for gender equality*. doi: <https://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2021/01/09/2003750242> (dostęp: 21.03.2022).
- Thornton, A. [&] Lin. H.-S. 1994. *Social change and the family in Taiwan*. Chicago: University of Chicago Press. W: W. Yang 2016. pp. 79.
- Xu, X. [&] Lai, S. C. 2002. Resources, gender ideologies, and marital power: The case of Taiwan. *Journal of Family Issues*, 23(2). pp. 209–245. W: W. Yang 2016. pp. 79.
- Yang, W. 2016. Differences in Gender-Role Attitudes between China and Taiwan. W: *Asian Women*, vol. 32, no. 4. pp. 73-95.
- Zatwarnicka-Madura, B. 2016. Wizerunek kobiet w przekazach medialnych o charakterze informacyjnym. W: *Marketing i Zarządzanie nr 4 (45)*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. pp. 413–421.